omstandigheden belastingplichtige zich niet mocht onttrekken aan betaling van zoo'n aanslag.

De H.R. vernietigde echter deze uitspraak, zoomede de aanslag, overwegende, dat de wettelijke bepalingen nopens het opleggen van aanslagen van openbare orde zijn, zoodat een tusschen den belastingplichtige en een inspecteur aangegaan compromis de bepalingen der wet niet vermag ter zijde te stellen.

BOEKBESPREKINGEN

Het Besluit op de Winstbelasting 1940 dd 26 Juli 1940, dat zoozeer de aandacht heeft getrokken, is in onze gedachten reeds eenigszins op den achtergrond geraakt door de nieuwe belastingen, welke sedert zijn ingevoerd, en waarmede bijna iedereen op de een of andere wijze te maken heeft. Dit geldt vooral voor de loonbelasting en de nieuwe omzetbelasting; de waardevermeerderingsbelasting en de geblokkeerde markenbelasting hebben een niet zoo algemeene werking.

Toch dient de winstbelasting niet te worden vergeten, ook niet omdat het tarief van deze belasting na het eerste jaar van heffing aanmerkelijk is verhoogd door het opcentenbesluit van 11 December 1940, waarbij de heffing van 200 opcenten — in sommige gevallen 150 — werd voorgeschreven. Door al deze fiscale nieuwigheden is de bespreking der drie werken, welke over de Winstbelasting waren ingekomen, vertraagd. Met eenige mededeelingen omtrent den inhoud en eenige opmerkingen hoop ik deze werken bij de lezers te introduceeren.

> *Besluit op de Winstbelasting 1940 met instructies en Leidraad van het Departement van Financiën toegelicht door V. S. Ohmstede en J. J. de Klerck, inspecteurs der directe belastingen te Amsterdam. — Uitgeverszaak Joh. Mulder, Gouda — 1940.*

De boeken van den heer *Ohmstede* zijn bekend. Ze hebben ons al voorgelicht, toen in de jaren na 1914 wij voor het eerst met de meer moderne belastingheffing kennis maakten en wij tot onze verbazing en ontsteltenis telkens nieuwe belastingwetten zagen verschijnen. In die dagen heeft de heer *Ohmstede* ons groote diensten bewezen, door dat nieuwe in eenvoudige overzichtelijke wijze vóór ons te leggen. Aan dien tijd dacht ik terug. toen ik zijn boek over de winstbelasting, samengesteld met zijn ambtgenoot *de Klerck,* bestudeerde. Dezelfde eigenschappen van vroeger zijn er nog, maar ..... het werk is verdiept. Herhaaldelijk herkent men de resultaten van een langdurige ervaring, verworven door de toepassing der dividend- en tantième-belasting, ook in het aanhalen van rechtspraak over deze belasting. 't Is een boek ontstaan uit de practijk en bestemd voor de practijk. Theoretische beschouwingen vindt men er niet veel, en die zijn ook niet het sterkste.

Een inleiding van 7 bladz. en een overzicht van het besluit (3 bladz.) gaan vooraf. Dan volgt de tekst van het besluit met genummerde en van opschriften voorziene aanteekeningen op de artikelen (119 bladz.). Als bijlagen zijn toegevoegd: A Uittreksel uit de wet div. tant. bel., B ge-

meente opcenten, C Instructie, D id. artt. 38—41, E Leidraad. Een alphabetisch register vormt het slot.

In de aanteekeningen vindt men de belangrijkste gedeelten van de Memorie van Toelichting en de bij de behandeling van het wetsontwerp gemaakte opmerkingen terug, er wordt verwezen naar den Leidraad, vroegere rechtspraak wordt aangehaald, maar bovendien zijn vele eigen opmerkingen van de schrijvers tusschengevoegd. Vooral de voorbeelden, die op vele plaatsen worden gegeven zijn dikwijls zeer verhelderend.

Het is in een beknopte bespreking niet mogelijk in te gaan op de tallooze vragen, welke zich bij de winstbelasting voordoen en waaromtrent de schrijvers een oordeel uitspreken. Ik doe dus slechts enkele grepen, om een beeld te geven van de wijze van behandelen.

In de Inleiding verdiepen de schrijvers zich in het wezen van de winstbelasting. Zij zien daarin (p. 6, zie ook p. 17) de belasting van de N.V. als zelfstandige persoonlijkheid, die als zoodanig aan het maatschappelijk verkeer deelneemt. Wie het pas verschenen werk van *Dr. H. A. Zeven, Belastingheffing van Naamlooze Vennootschappen* heeft gelezen, zal het wel met me eens zijn, dat deze beschouwing uiterst zwak is. De schrijvers gaan op dit vraagstuk niet verder in, dat ligt ook niet in hun lijn, maar daardoor mist men bij de bespreking van vele vragen, o.a. omtrent het begrip winst, de grondgedachte waarop het betoog ten slotte steunt.

Over de winstberekening enkele opmerkingen. Sprekend over het begrip winst, zooals het is neergelegd in art. 5 van het besluit, de vermogensvergelijking, merken de Schr. p. 32 op, dat men hier te doen heeft met de *agio-theorie,* „een theorie, die geen verschil maakt tusschen kapitaalstoeneming of afneming en kapitaalsopbrengst." Even verder, p. 33 bespreken zij de vraag of het noodig of noodzakelijk is naast de handelsbalans een fiscale belans ten dienste van de W.B. te maken. Gelet op de vrijheid den belastingplichtige gegeven om naar het *subjectieve* inzicht van den nauwkeurigen koopman de winst te bepalen, meenen zij dat het in vele gevallen niet noodig of noodzakelijk zal zijn. Hierbij meen ik te moeten opmerken, dat dit subjectieve inzicht alleen bij de *schatting* tot uiting kan komen en dat de vermogensvergelijking medebrengt ook vermeerderingen die niet uit de bedrijfsuitoefening voortvloeien — de schrijvers zelf spraken van „kapitaalstoeneming" — tot de winst gerekend worden. Het lijkt mij niet waarschijnlijk en zeker niet gewenscht, dat de naaml .vennootschappen een zoo ruim en ongedifferentieerd winstbegrip zullen aanvaarden en ik meen dus in tegenstelling met de schrijvers, dat de handelsbalans op andere beginselen behoort te rusten dan die voor de winstbelasting.

Mijn volgende opmerking betreft hetgeen p. 37 no. 8 wordt gezegd over den inbreng. Het kapitaal is „verwaterd", de ingebrachte goederen zijn te hoog geschat. Zijn de inbrengers tegenover elkaar overtuigd, zoo merken de Schr. op, dat zij volledig hun inbrengverplichtingen zijn nagekomen, dan zal een nader blijkende mee of tegenvaller een winst of verlies voor de N.V. zijn. Indien daarentegen welbewust het kapitaal verwaterd wordt, is voor de toepassing der W.B. uit te gaan van een lager aanvangsvermogen dan de boeken aanwijzen. Daarbij verwijzen zij naar de rechtspraak over de D.T.B. en wel H.R.B. 5886, 7003. Speciaal t.a.v. inbreng van goodwill komt dit vraagstuk nog al eens aan de orde. Het komt mij voor, dat een onderscheid als hier wordt gemaakt, niet gerechtvaardigd is. Het besluit W.B. houdt zich aan de terminologie van het

W. v. K., dat *kapitaal* en *vermogen* in een zeer bepaalde beteekenis neemt. *Vermogen* is: de activa verminderd met schulden en verplichtingen jegens derden. Voor de W.B. wordt uitsluitend met het *vermogen* gewerkt; het *kapitaal* speelt geen rol, behoudens de gevallen waarin veranderingen in het kapitaal op het vermogen inwerken. Of de oprichters bedoelen het kapitaal vol te storten, is onverschillig; het komt er slechts op aan wat het begin-vermogen is. Worden goederen ter waarde van ƒ 100.000 ingebracht voor ƒ 150.000.—, dan is het beginvermogen ƒ 100.000.—; worden goederen waard ƒ 150.000.— ingebracht voor ƒ 100.000.—, dan is het beginvermogen ƒ 150.000.—. Althans in theorie. In de practijk zal het moeilijk zijn in het laatste geval als door verkoop enz. de in de goederen opgesloten ƒ 150.000.— zijn vrijgekomen, aan te toonen dat daarin aanvankelijk niet ƒ 100.000.—, doch ƒ 150.000.— was opgesloten. De kans is dus groot dat ƒ 50.000.— als winst wordt belast, terwijl dat bedrag in werkelijkheid geen winst was. Een nauwkeurige controle op de waarde van ingebrachte goederen is dus geboden.

Ten slotte nog een opmerking over een geval waarin veranderingen in het *kapitaal* inwerken op het *vermogen*, de inkoop van eigen aandeelen, pag. 38 no. 12. Terecht merken de Schr. op, dat moet worden onderscheiden inkoop tot kapitaalsvermindering en tot belegging van kasmiddelen in eigen aandeelen. Is er kapitaalvermindering, dan meenen de Schr. dat de aandeelen à pari op de balans moeten worden gebracht. „Bij inkoop beneden pari wordt winst gemaakt en bij inkoop boven pari wordt verlies geleden". Dat is m.i. onjuist. Verschuivingen tusschen *kapitaal* en *vermogen* geven geen winst of verlies. De ingekochte aandeelen komen niet op de balans als bestanddeelen van het *vermogen;* het *kapitaal* is verminderd. En het bedrag dat daarvoor aan het *vermogen* is onttrokken wordt volgens art. 5 al. 1 bij de door vermogensvergelijking berekende winst geteld, zoowel indien boven of beneden pari werd ingekocht. Ingeval van belegging hangt, zooals de Schr. opmerken, van de schattingsmethode af of de transactie winst of verlies zal hebben opgeleverd.

Er zijn nog vele interessante opmerkingen in het boek, maar met het bovenstaande meen ik te kunnen volstaan om aan te toonen, dat vele vragen in dit werk zijn aangeroerd.

De Winstbelasting 1940 door H. M. J. Janssen, belastingconsulent te 's Gravenhage met medewerking van Mr. Dr. H. F. A. Völlmar, advocaat en procureur te 's Gravenhage. H. D. Tjeenk Willink en Zoon N.V. Haarlem.

Van geheel anderen aard is het tweede te bespreken werk, dat blijkens het voorwoord van de hand des heeren *Janssen* is; de medewerking van *Mr. Dr. Völlmar* bestond in tijdens de bewerking gemaakte opmerkingen. De opzet van het boek is anders, het geeft een systematische behandeling. De stof is in een tiental hoofdstukken verdeeld. Daarna volgen de besluiten, enkele bepalingen uit de wet D.T.B., een literatuuropgave en een uitgebreid alphabetisch register.

De systematische behandeling brengt vanzelf mede, dat de algemeene vraagstukken meer naar voren worden gebracht. De schrijver heeft dit, naar mij wil voorkomen, behoorlijk gedaan en hij heeft m.i. een degelijk werk afgeleverd. De verdienste ligt vooral in het algemeene, het beschouwende. Wat de concrete vragen betreft, blijft er het een en ander te

wenschen over. In de bespreking hoop ik eenigszins te kunnen aanduiden wat ik bedoel.

Ik begin met het algemeene. Hoofdstuk I geeft een uitvoerig geschiedkundig overzicht, hoofdstuk II is gewijd aan de grondbeginselen van het besluit. Achtereenvolgens worden besproken rechtsgrond en karakter eener winstbelasting; winstbelasting t.o. uitdeelingsbelasting en de winstbelasting in vergelijking met enkele hoofdbegrippen der Indische vennootschapsbelasting.

Schr. verdeelt de geschiedenis in tijdvakken, daarin schetst hij den groei naar de winstbelasting toe. Bij *Pierson* was de belasting een heffing bij de bron ten laste van de aandeelhouders, de div. tant. bel. werd gezien als „opbrengstbelasting." Wat de tegenwoordige belasting betreft, Schr. noemt de opvatting, „welke door de vennootschap heen de aandeelhouders wil zien" „verouderd", p. 18. Hij ziet in de winstbelasting een belasting van de N.V., en wel „een zakelijke opbrengstbelasting". Het draagkrachtbeginsel is niet het eenige beginsel, p. 19, bij zakelijke opbrengstbelastingen wordt met de *individueele* draagkracht geen rekening gehouden. Voor hem is de winstbelasting een belasting van de N.V. zelve als afzonderlijke persoonlijkheid. In het algemeen ga ik daarmede accoord, maar ik wil toch opmerken, dat elke onderneming een zekere zelfstandigheid bezit, ook die van een particulier of van een vennootschap onder firma. Bij dieper doordringen in de theoretische fundeering van de winstbelasting was hij dus voor de vraag komen te staan waarom deze winstbelasting beperkt wordt tot de ondernemingen, welke door een N.V. worden gedreven; daarbij zou hij dan zonder twijfel verzeild zijn geraakt in de in het bovengenoemde werk van *Zeven* behandelde theorieën.

In het derde hoofdstuk: systematische verklaring van het besluit op de winstbelasting worden behandeld: 1. belastingplichtigen, 2. de grondslag der belasting (winst, compensatie en tarief).

Eerst iets over de belastingplichtigen. Het besluit belast twee soorten van vennootschap, de N.V. en de comm. venn. op aandeelen en verder bepaalde soorten vereenigingen. Ik mis een uiteenzetting van wat onder „vereeniging" moet worden verstaan. Dat is in vele gevallen van belang, b.v. voor de N.V. in oprichting, de werkende en winst makende associatie, welke *nog* niet N.V. is, en voor de werkende en winst makende associatie, welke wel naar den vorm N.V. is, maar wegens een gebrek in de oprichtingshandeling rechtens niet als zoodanig kan worden beschouwd. Zijn die N.V. in wording en de nietige N.V. „vereenigingen ..... die een bedrijf uitoefenen", art. 1 (1) 3 besl. W.B.? Voor de eerste rubriek beweert Schr. het p. 35, naar ik meen ten onrechte. Een motiveering was, ook met het oog op het andere door Schr. niet behandelde geval, gewenscht geweest.

Het tweede hoofdstuk neemt uit den aard der zaak een belangrijke plaats in (bl. 42—100). Ook daarover enkele opmerkingen.

Om door vermogensvergelijking de winst te kunnen bepalen, is allereerst noodig vast te stellen wat onder vermogen moet worden verstaan. Schr. geeft p. 49 een omschrijving, waarin hij zich niet uitsluitend laat leiden door het burgerlijk recht (art. 555 B.W.); hij brengt onder het vermogen ook „wat in het maatschappelijk verkeer ten opzichte der belastingplichtige lichamen waarde heeft". Als hij echter in nos. 44 en 45 deze regel gaat toepassen, laat hij deze ten deele weer los. Goodwill, recht op een handelsnaam, assurantieportefeuille, optie, concessies, patenten e.d., voorzoover ze in en door de bedrijfsuitoefening van het lichaam gevormd

zijn en tot welker verkrijging geen kosten zijn gemaakt, rekent hij niet tot het vermogen. Het komt mij voor, dat de schr. zich hier heeft laten afleiden door de afschrijvingsleer van den H.R. voor de ink. bel., welke zich richt naar het bedrag in guldens, dat voor de zaak, waarop wordt afgeschreven, is „geinvesteerd". Hier staan we voor een geheel andere vraag; voor de winstbelasting kan men zich m.i. geheel losmaken van de bedoelde afschrijvingsleer van den H.R. Bovendien: zouden er geen kosten zijn gemaakt tot verkrijging van de bedoelde waarden?

Vermogen en vermogensvergelijking doen nog heel wat vragen ontstaan, welke door Schr. niet behandeld worden. In mijn W. P. N. R. artikel (overdrukje p. 18 v.) ontleende ik aan de rechtspraak tal van vragen, welke zich ook bij de winstbelasting kunnen voordoen als: toevallige voordeelen, bevoordeeling door (of aan) derden, boschbedrijf, disagio op obligaties, diefstal, verduistering, voor en nadeel bij vervreemding enz., onderwerpen welke men bij Schr. niet of slechts terloops behandeld vindt. Ook had hij bij de behandeling van het in art. 5 al. 1 genoemde „anders dan voor bedrijfsdoeleinden aan het vermogen" onttrekken meer aan de vroegere rechtspraak kunnen ontleenen. Niet alleen aan die over de inkomstenbelasting, omdat hier „de lijn van het bedrijf", waarmede de H.R. vroeger werkte, weer terugkomt, maar ook aan die over de D.T.B. b.v. over de vraag of als de N.V. borg blijft moet worden gedacht aan een verbintenis aangegaan om redenen van persoonlijken aard dan wel of die verbintenis op zuiver zakelijke gronden werd aanvaard. Alleen in het eerste geval zal het vermogensverlies door de N.V. geleden, nadat deze tot betaling is aangesproken, moeten worden bijgeteld; in het laatste geval is er verlies. In no. 49 komt dat niet voldoende tot uiting en p. 60 is het te beperkt gesteld; de vraag doet zich thans niet alleen voor indien de N.V. borg bleef voor een aandeelhouder.

Het besluit geeft zelf nog een aanwijzing omtrent het begrip „vermogen", n.l. in art. 5 lid 4, dat naar Schr. p. 67 opmerkt limitatief moet worden opgevat. In no. 61 bespreekt hij de toegelaten reserve tot gelijkmatige verdeeling van kosten en lasten en geeft daarvan een aantal voorbeelden. Hij vraagt zich af, of hier wel aan een „wezenlijke" reserve gedacht kan worden en meent van niet; dit punt wordt verder echter niet onderzocht. Toch was daartoe aanleiding geweest. Het als limitatief bedoelde vierde lid gaat uit van een zeer strikte opvatting van het begrip vermogen. Want het bijzondere is, dat een (nog) niet bestaande schuld in het passief wordt toegelaten. Maar bij het actief kan dezelfde vraag zich voordoen! In eens wordt ontvangen wat in een aantal jaren ontvangen had moeten worden. Volgens de strikte opvatting waarvan het limitatieve al 4 uitgaat is de vermogensvermeerdering er in het jaar van ontvangst; verdeelen over een aantal jaren is niet mogelijk. Maar dat is in strijd met de uitingen van den Minister! En hoe is het met de sommen die in eens betaald zijn, doch die een aantal jaren betreffen, b.v. oprichtings- en emissiekosten? Hoe is de verdeeling over meer jaren naast het limitatieve art. 5 al. 4 te verdedigen? Aan deze transitoire posten had m.i. meer aandacht kunnen worden besteed, juist van wege het beginsel.

Zoo zou ik nog een aantal opmerkingen kunnen maken, maar het aangevoerde is voldoende om mijn eindindruk te kunnen geven. Die luidt: het is een boek dat groote verdiensten heeft maar dat nog veel beter kan worden. Op menige plaats kan de stof meer doorwerkt worden, kan meer onderling verband worden gelegd en kan meer worden geput uit de

vroegere rechtspraak. De systematische behandeling, de juiste opzet van het boek maken dit mogelijk. Blijkens het voorwoord was het werk gereed toen het besluit nog niet een maand oud was! Ik wensch den schr. spoedig een herdruk toe en ik hoop dat hij dan binnen het bestaande kader de behandeling hier en daar zal kunnen verdiepen.

Besluit op de Winstbelasting 1940. Gids voor de praktijk door Jan C. W. Polak, accountant en belastingconsulent 's Gravenhage. W. P. van Stockum & Zoon Haag 1940.

Dit uitvoerige boek (194 bladz.) begint met twee algemeene hoofdstukken: de voorgeschiedenis en algemeene beschouwingen. De volgende hoofdstukken zijn die van het besluit en bestaan uit aanteekeningen op de artikelen.

In het eerste hoofdstuk treft al dadelijk, wat men in het geheele werk opmerkt, namelijk dat geen strakke lijn wordt gevolgd, dat er van allerlei bij wordt gehaald, dat de aandacht afleidt van dat waarop het aankomt. Zoo treft men in het eerste hoofdstuk aan de samenstelling en de conclusies van de Commissie voor de Indische vennootschapsbelasting, het advies van den Ondernemersraad, dan volgt de wet op de richtige heffing waarbij zelfs rechtspraak wordt opgenomen, daarna het praeadvies van *Dr. Wibaut*, het ontwerp beslotenvennootschappenwet, waarbij zelfs de waardebepaling der aandeelen ter sprake komt, enz. Was deze stof tot een geheel verwerkt, dan had daaruit een beeld van de voorgeschiedenis kunnen ontstaan; de schrijver heeft echter een aantal op zich zelf interessante mededeelingen naast elkaar gesteld en dat is m.i. niet voldoende om den lezer een duidelijke voorstelling te geven.

In het tweede hoofdstuk wordt hier en daar gebruik gemaakt van de in het eerste hoofdstuk gedane mededeelingen, grootendeels is de inhoud ontleend aan de Memorie van Toelichting en de behandeling van het ontwerp in de 2e Kamer. Zoo vormen de eerste 73 bladzijden nog niet een „gids voor de praktijk". Men verwacht die te vinden in de aanteekeningen op de artikelen, maar ook die kunnen me niet geheel bevredigen, hoeveel stof daar ook is samengebracht.

Dadelijk stuit men al op bladz. 75 op de tweemaal voorkomende opmerking, dat het besluit de N.V. als belasting*object* aanwijst. Verder dat de H.R. heeft bepaald dat voor het begrip *bedrijf* het beoogen van winst een eerste voorwaarde is. Zeker, voor de inkomstenbelasting heeft de H.R. dat beslist, maar het is bekend dat bij de omschrijving van een begrip de H.R. nooit verder gaat dan „voor deze wet". Van dezen schrijver had mogen verwacht, dat hij zelfstandig zou onderzoeken wat voor het besluit winstbelasting als bedrijf moet worden beschouwd. De vraag is van practisch belang daar er door het stelsel van vermogensvergelijking winst voor den dag kan komen, die niet beoogd is!

Bepaald teleurstellend is de behandeling van het begrip winst. Juist van dezen schrijver zou men daarover principieele en voor de practijk bruikbare beschouwingen verwachten. Men vindt echter slechts mededeelingen uit de M. v. T. enz. enkele weinig ter zake doende opmerkingen over de theorie der vervangingswaarde en bladzijden vol met rechtspraak over de D.T.B., achter elkaar opgenoemd, soms geheel afgedrukt. Weer zeg ik: was deze stof verwerkt, voorzoover ze voor de W.B. van belang is, dan had daar wat van gemaakt kunnen worden. Speciaal wil ik

wijzen op wat bl. 83 wordt gezegd: wil men uit de vermogensvergelijking het resultaat van de bedrijfsuitoefening zoo dicht mogelijk benaderen, dan moet men „toevallige voor- en nadeelen, welke mede het hierboven omschreven vermogen bepalen, elimineeren. Deze gedachte heeft de Regeering in de wet op de W.B. gelegd, door het tweede lid van (art. 5) en art. 40 uit te doen gaan van het zuivere vermogen van het lichaam geschat overeenkomstig goed koopmansgebruik ....." Dat is m.i. niet juist. Door schatting kunnen niet gerealiseerde voordeelen buiten de winst gelaten worden, doch alles wat als voordeel verkregen wordt is winst, of het uit bedrijfsuitoefening voortkomt of niet.

Mijn conclusie is dus: het boek bevat vele gegevens, maar die zijn niet behoorlijk verwerkt, doordat de schr. er niet in geslaagd is zich behoorlijk boven de stof te plaasten.

P. J. A. ADRIANI.

R. K. van den Berg en D. Kuyper Czn., Algemeene Handleiding voor de kostprijsberekening en de kostprijsadministratie in het Boekdrukkersbedrijf, 1940.

Vergeleken bij het geringe aantal monografieën, dat in ons land op het gebied van de kostprijsberekening van bizondere bedrijfstakken verscheen, steekt het aantal geschriften over het boekdrukkersbedrijf gunstig af. Wij denken aan de werken van *M. H. Binger*, De kostende prijs (1911), *G. Houtwipper*, De kostprijsberekening voor boekdrukkerijen (1916), *M. H. Binger*, Administratie en kostprijsberekening voor boekdrukkerijen (1917), *Chr. E. Sepp*, De administratie in boekdrukkerijen (1921) en verder aan de handleidingen, uitgegeven door de drukkersorganisaties. Het boven aangekondigde geschrift vormt een omwerking van het gedeelte „kostprijsberekening" in het boekje no. 21 van de Federatie der Werkgeversorganisaties in het Boekdrukkersbedrijf, waarbij de handleiding werd aangepast aan nieuwere inzichten omtrent de vraagstukken van den kostprijs en zoodoende op de hoogte van den tijd werd gebracht. Het wil een algemeene leidraad zijn voor de kostprijsberekening en -administratie in de Nederlandsche boekdrukkerijen.

De samenstellers maken in hun voorwoord melding van de moeilijkheid, waarvoor zij zich bij de volvoering van hun taak zagen geplaatst. De bedoeling toch was een leidraad samen te stellen, die zoowel van practisch nut is voor het kleine boekdrukkersbedrijf, waarin de administratie slechts aan zeer bescheiden eischen voldoet, als voor het grootbedrijf, dat belangrijke hoogere eischen aan zijn comptabele verrekening en kostprijsberekening stelt. De schrijvers hebben er van afgezien om in de handleiding een voor alle bedrijven — groot- zoowel als kleinbedrijven — geldenden opzet van de kostprijsberekening te geven. Naar mijn oordeel terecht. Zulk een uitwerking toch had er onvermijdbaar toe geleid, dat de handleiding voor de eene categorie van gebruikers te veel en voor de andere te weinig zou hebben geboden. Wil het werk practisch effect hebben, dan moet het voorgestelde systeem ook kunnen worden toegepast in de talrijke kleinbedrijven, waarin veelal de patroon zelf, al of niet bijgestaan door enkele eenvoudige hulpkrachten, zijn administratie verzorgt. De samenstellers hebben m.i. den juisten weg gekozen door twee methoden aan te geven, n.l. een sterk vereenvoudigde methode

voor de kleinbedrijven en een methode, toe te passen in de grootere bedrijven, die veel verder gaat ten opzichte van de verbizondering van de kosten. Het was niet te vermijden, dat ten aanzien van de eerstgenoemde methode ten deele de principieel juiste uitwerking aan de eenvoud moest worden opgeofferd. Nochtans biedt naar ons oordeel de in hoofdstuk III aangegeven methode voor de kostprijsberekening in de kleine drukkerij een deugdelijke basis voor de practische calculatie. Het voorgestelde systeem is in principe hetzelfde als dat voor de grootere drukkerijen wordt aanbevolen, n.l. de toepassing van standaardkosten door de vaststelling van de kosten per zetuur, drukuur en binduur op de wijze, zooals dit destijds door *Binger* werd gepropageerd.

Een handleiding als deze, voor de praktijk van het bedrijfsleven geschreven, moet, behalve naar de juistheid van de principieele grondslagen van het voorgestelde systeem, beoordeeld worden naar de doelmatigheid van de practische uitwerking. Welnu, als practische leidraad mag het door de heeren *van den Berg* en *Kuyper* samengestelde werk geslaagd heeten. Het is overzichtelijk en duidelijk geschreven. De leidende gedachte, die van de standaardkosten (in de terminologie van de schrijvers de kostenbegrooting), is op bevattelijke wijze geëxponeerd. De schrijvers hebben naar een zoodanige woordkeus gestreefd, dat deze ook voor diegenen, die bedrijfseconomische en comptabele scholing missen, duidelijk is. Iedere problematiek zijn de schrijvers uit den weg gegaan, hetgeen voor een geschrift voor de praktijk bestemd als een voordeel kan worden aangerekend. Dat er nochtans vraagpunten blijven bestaan, hebben ook de schrijvers gevoeld blijkens hun uitlating in het voorwoord, dat zij met hun arbeid den opbouw van de kostprijsberekening in het boekdrukkersbedrijf geenszins voltooid achten. Vergeleken met de in den aanhef geviteerde monografieën mogen wij verklaren, dat deze leidraad een schrede voorwaarts is. Deze handleiding verdient niet alleen de aandacht van degenen, die in het drukkersbedrijf werkzaam zijn, maar verder van allen, die in de kostprijsadministratie en in de techniek van de kostprijsberekening belang stellen.

H. J. VAN DER SCHROEFF

De Prijsmaatregelen der Overheid door W. F. A. Gehrels en Drs. L. G. Westermann. Uitgave H. P. Leopold's U.-M. N.V. den Haag.

De schrijvers hebben aan het Bedrijfsleven een goeden dienst bewezen door een overzicht samen te stellen van de prijsmaatregelen der overheid. Het is moeilijk voor fabrikanten en handelaren om zelf den weg te vinden in eenige verspreid genomen maatregelen, terwijl in dit boekje de tekst der maatregelen geheel bij elkaar is gebracht en van toelichtingen is voorzien.

Het zijn vooral deze toelichtingen met voorbeelden, die voor den handel en de industrie van belang zijn, omdat daardoor de praktische konsekwenties van de voorschriften duidelijk worden.

Maar de schrijvers hebben nog meer gedaan. Zij begrepen, dat deze voorschriften door de belanghebbenden als een last zouden worden gevoeld, een last, die allicht minder zwaar drukt, wanneer de gronden begrepen worden, waarop de voorschriften berusten. Ze hebben in voor

een ieder duidelijke taal uiteengezet, welke sociale belangen de overheid met deze voorschriften heeft willen dienen.

De lijst van adressen van de Rijksbureaux tot wie men zich in een speciaal geval moet wenden is achter in het boekje opgenomen.

G. H.

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Redactie: L. A. Bakker
Drs. G. L. Groeneveld
Drs. H. Haverkamp
en Drs. P. F. R. Stol

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Accountancy en beroepsethiek

Belle, Dr. L. H. — Ruim 10 jaren na het uitkomen van de dissertatie van den Heer B., welk proefschrift aanleiding gaf tot belangrijke controversen, neemt de Heer B. opnieuw de pen ter hand, teneinde nogmaals zijn inzichten in zake de rol, welke de ethiek in de theorie en de uitoefening van het accountantsvak speelt, mede te deelen. In een nawoord van Prof. Th. Limperg worden de naarvoren gebrachte bezwaren tegen de vertrouwensleer weerlegd en worden enkele begrippen, waaromtrent misverstand mogelijk is, nader toegelicht en genalyseerd.

A II 1 *Maandblad voor Acc. en Bedrijfshuishoudkunde Jan. 1940*

III. LEER VAN DE INRICHTING

Administratieve en mechanische hulpmiddelen

Beschrijving van de Pelikan Rotafix stencilmachines, van Rétocéfotografische reproductiemachines en van de Original Odhner en Millionaire rekenmachines.

A III 3 *De Kantoormachines Maart 1941*

Consequenties van de loonbelasting voor de loonadministratie

Katan, E. — Een summier overzicht van de formulieren, die in verband met de loonbelasting moeten worden ingevuld, wordt gevolgd door een uitvoerige beschouwing over de methoden ter berekening van het zgn. „fiscale loon" (loon, waarover belasting verschuldigd is) en het bedrag, dat aan de employé's individueel moet worden uitgekeerd. Arbeidsbesparende methoden, w.o. de gelijktijdige invulling van den loonstaat per employé en de loonlijst, blijken, ondanks de gecompliceerdheid van het rekenwerk, te kunnen worden toegepast; dit wordt met een voorbeeld geïllustreerd.

De schrijver stelt ten behoeve van hen, die bij de bekendmaking van het Besluit reeds een boekhoudmachine voor de loonberekening gebruikten, richtlijnen op, om het boekingsprocédé aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen.

A III 3 *Organisatie en Efficiency Maart 1941*

De invoering van de administratie der loonbelasting bij de Nederlandsche Spoorwegen

In aansluiting aan het voorafgaande artikel geeft een medewerker van de Nederlandsche Spoorwegen een beschouwing over de wijze, waarop in dit grootbedrijf de administratie der loonbelasting tot stand is gebracht.

A III 3 *Organisatie en Efficiency Maart 1941*